

SEKSUALNO ZLOSTAVLJANJE DJECE I INTERNET

CHILD SEXUAL ABUSE AND THE INTERNET

Stručni članak

Pred. VŠ Vanja Elezović *

Sažetak

Nove tehnologije poput interneta, iako vrlo vrijedne, mogu dovesti djecu u opasnost iskorištavanja i patnje. Internet može dati ljudima koji su zainteresirani za zlostavljanje ili iskorištavanje djece novi medij za umrežavanje, dijeljenje informacija i fantazija i istraživanje novih identiteta. Teško je utvrditi broj djece pogođenih eksploatacijskim postupcima putem Interneta. U ovom se radu istražuje odnos između zlostavljanja djece i interneta, osobito: seksualno iskorištavanje djeteta; dječja izloženost seksualno eksplicitnom ili uvredljivom materijalu; i korištenje Interneta od strane pedofila kako bi legitimirali, ojačali i olakšali svoje seksualne aktivnosti.

Ključne riječi: djeca, seksualno zlostavljanje, Internet.

Abstract

New technologies such as the internet, although very valuable, can put children at risk of exploitation and harm. The internet can give people who are interested in abusing or exploiting children a new medium to network, share information and fantasies and explore new identities. It is hard to determine the number of children affected by exploitative practices through the internet. In this paper the relationship between child abuse and the Internet is explored, in particular: child sexual exploitation; children's exposure to sexually explicit or offensive material; and the use of the Internet by paedophiles to legitimise, reinforce and facilitate their sexual activities.

Key words: children, sex abuse, Internet.

* Visoka škola „CEPS – Centar za poslovne studije“
E-mail: vanja.elezovic@outlook.com

1. UVOD

Seksualno zlostavljanje djece je tema koja i danas izaziva nelagodu, nevjericu i bespomoćnost. Riječ je o složenom i osjetljivom problemu zastrašujuće širokih razmjera. Najveći broj seksualnih zlostavljanja djece se ne prijavljuje, uglavnom zbog straha i/ili nedovoljnog poznavanja problematike. S obzirom na činjenicu da među svim kaznenim djelima na štetu djece spolno zlostavljanje ima najveću tamnu brojku, smatra se da su djeca najmanje zaštićena upravo od te vrste zlostavljanja. Zlostavljanje djece nije samo pedagoški, socijalni, medicinski ili pravni, nego mnogo širi i dublji društveni problem, koji prešućivanjem i ignoriranjem postaje još kompliciraniji, složeniji i veći, a njegove posljedice delikatnije, štetnije i teže.

Većina dječijih zlostavljača danas koristi i Internet, kao sredstvo za zadovoljenje svojih potreba. Korištenjem suvremenih tehnologija za činjenje kaznenih djela i rizik od otkrivanja te kaznenog progona i javne osude daleko je manji no kada se za to koriste neke klasične metode. Dječja pornografija je zadnjih godina postala jedan od raširenijih oblika seksualnog zlostavljanja djece i maloljetnika. Stalnim usavršavanjem i povećanjem dostupnosti uporabe elektronskih sredstava komunikacije, zlouporaba dječje pornografije dostiže nesagledive razmjere, što zahtijeva i odgovarajući model suprotstavljanja ovom problemu.

Stoga će se u ovom radu težište staviti na sam problem seksualnog zlostavljanja djece, uvjete, uzroke i posljedice, te na vezu između ovog problema i korištenja interneta.

2. ZLOSTAVLJANJE DJECE I PEDOFILIJA

Pedofilija je poremećaj u kojem je primarni seksualni interes usmjeren na predpubertetsku djecu. Pedofilija je najčešći oblik parafilija. DSM-IV (Davison, Neale; 1999) parafilije definira kao skupinu poremećaja kod kojih su seksualno privlačni neuobičajeni objekti, a seksualne aktivnosti neobične po svojoj prirodi. Postoji i podvrsta pedofilije koja uključuje preferenciju prema maloljetnim osobama u pubertetu, tzv. hebefilija ili efebofilija (Modly; 1999).

Spolno zlostavljanje djeteta definirano je »kao svaki spolni kontakt između odrasle osobe i spolno nezrelog djeteta (spolna zrelost je društveno i psihološki određena) u svrhu seksualnih zadovoljenja odrasle osobe; ili bilo koji drugi spolni kontakt s djetetom uz korištenje sile, prijetnje ili prijevara da bi se dobilo djetetov pristanak; ili spolni kontakt na koji dijete nije sposobno pristati zbog svojih godina ili odnosa snaga, ili zbog vrste odnosa koji ima s tom odraslom osobom« (Finkelho; 1988).

Prema FBI postoji razlika u terminima. Tako je zlostavljač djece onaj tko seksualno zlostavlja djecu, a pedofil je osoba sa seksualnim fantazijama usmjerenim prema djeci (Odeljan; 2009). Zlostavljači se mogu klasificirati na temelju njihovog odnosa s djetetom u tri kategorije: članovi obitelji, poznanici i stranci. U većini slučajeva zlostavljači su osobe muškog spola (Vranić, Karlović i Gabelica, 2002.). Istraživanja pokazuju da su djevojčice pod većim rizikom za zlostavljanje nego dječaci, ali neki istraživači vjeruju da je spolno zlostavljanje dječaka podcijenjeno zbog socioloških, kulturoloških i odgojnih razloga (Goldman; 2000).

Točan uzrok ili uzroci pedofilije nisu poznati. Međutim, različite teorije spominju čimbenike koji pridonose razvoju pedofilije. Sukladno tomu, navode se podaci da je ovaj poremećaj prisutan kroz naraštaje unutar određene obitelji, što može biti posljedica genetskih čimbenika, ali i različitih oblika učenja (Howells; 1981).

Hipoteza da seksualno zlostavljana djeca i sami postaju zlostavljači u odrasloj dobi također je jedna od onih kojim se pokušava objasniti pojava pedofilije. Ipak, Cloud (2002) tvrdi kako je samo trećina pedofila bila zlostavljana u djetinjstvu. Ukoliko je pedofil bio žrtva zlostavljanja u djetinjstvu, često će birati dijete onih godina koliko je on imao u vrijeme zlostavljanja (Garber, 2003, u Quinn; 2003). Postajući zlostavljač, bivša žrtva je sposobna ponovno proživjeti vlastito zlostavljanje, no ovaj put uz osjećaj kontroliranja situacije.

Reakcije na zlostavljanje vrlo su individualne. Netko može imati nekoliko blažih simptoma, dok se kod neke druge žrtve uočavaju simptomi na nekoliko područja funkcioniranja tijekom cijelog života. Posljedice spolnog zlostavljanja mogu se podijeliti u nekoliko različitih, ali preklapajućih kategorija. Tako prema Sesaru (2009: 623-625) istraživanjima je utvrđeno kako su među učestalim posljedicama:

- Depresivni poremećaj
- Suicid
- Teški oblici PTSP-a, paničnog i anksioznog poremećaja
- Razvoj graničnog poremećaja ličnosti
- Ovisnost o opojnim drogama i alkoholu
- Konduktivni poremećaj
- Samodestruktivnost i agresivnost
- Seksualne disfunkcije i poremećaji seksualnog identiteta
- Kronični fizički i neurološki simptomi i dr.

Rezultati istraživanja pokazuju da odrasle osobe koje su bile spolno zlostavljane u djetinjstvu imaju značajno više problema kasnije u životu od djece i osoba koje nisu bile spolno zlostavljane, kada ih se grupno uspoređuje (Sesar; 2009). Međutim, kada se gleda individualno, nema univerzalnog

obrasca i garancije da će određena spolno zlostavljana osoba razviti bilo koji oblik posttraumatske reakcije na spolno zlostavljanje.

Podatci UNICEF-a pokazuju da je prosječna dob žrtava pedofilije između osam i devet godina, te da svaka četvrta djevojčica i svaki šesti dječak dožive neki od oblika seksualnog zlostavljanja (Majdak; 2005). Riječ je o podacima i slučajevima s kojima je javnost upoznata, dok se pretpostavlja da je stvarno stanje ove patološke pojave prikriveno. Jedinstveni podatci o broju ovakvih slučajeva ne postoje. Studije pokazuju da između 10% i 20% djece u Europi pati od nekog oblika seksualnog zlostavljanja tijekom njihova djetinjstva (Ceppei; 2010).

3. UTJECAJ INTERNETA I DJEČJE PORNOGRAFIJE NA ZLOSTAVLJANJE DJECE

Djeca i mladež sve više koriste osobna računala i mobitele za komunikaciju s drugim, kako s poznatim, tako i s nepoznatim osobama. Uglavnom nisu svjesna rizika komunikacije s nepoznatim osobama koje se često lažno predstavljaju i daju netočne podatke o svojim godinama, izgledu, mjestu stanovanja i o drugim osobnim podacima. Za razliku od potencijalnih zlostavljača, djeca uglavnom daju istinite podatke o svom identitetu i kretanju.

Pedofili bez obzira na kulturne razlike, obrazovanje i materijalni status imaju svugdje sličan pristup djeci. U forumima (chat rooms) im se u početku predstavljaju kao njihovi vršnjaci, šalju im viceve i šale kako bi dijete potaknuli na otvoreniji razgovor, a kako se razgovori nastavljaju i stupanj povjerenja između njih i djece raste (CZND). Ispituju ih o mjestu prebivališta i adresi, roditeljima, školi koju pohađaju, a traže sve one informacije koje im se čine korisnim. Navode ih na razgovor o seksu kroz šalu, a potom od njih traže fotografije ili nagovaraju djecu na fotografiranje provokativnih scena. Nerijetko, pedofili im šalju pornografske slike kako bi ih uvjerali da je to sasvim uobičajeno i da bi trebali i oni probati isto. Nakon takvih scena djeca pretrpe šok, ali rijetko to nekome prijave zbog osjećaja srama i krivnje koja se stvara u njima. Nažalost, uglavnom nisu u stanju ocijeniti tko su osobe s kojima kontaktiraju tako da oni neoprezniji lako odaju sve osobne podatke koji ih poslije mogu dovesti u situaciju da postanu žrtve.

Pedofil je stručnjak u odabiru i poticanju mladih osoba, koji rijetko odstupa od omiljenog uzrasta...većina njih rijetko koristi silu, oslanjajući se umjesto toga na sklapanje prijateljstva s žrtvom i sticanje njezina povjerenja i prijateljstva (Korajlić, Muharremi; 20011).

Oni idu tako daleko da se organiziraju i međusobno razmjenjuju informacije, kako bi jedni drugima pomogli da što lakše pridu žrtvama. U forumima (online chat rooms) raspravljaju o strategijama privlačenja djece i

njihova iskorištavanja, te kako zavarati roditelje žrtava stvarajući lažno okruženje sigurnosti od prisustva zlostavljača u blizini žrtve. Djeca često sama stavljaju svoje provokativne fotografije na Internet čime privlače pozornost pedofila i kada iz osвете snimaju drugu djecu i fotografije stavljaju na Internet.

Ono što pogoršava stanje jest sve veći interes za dječju pornografiju, jer potražnja za dječjom pornografijom vodi k mnogo širem seksualnom iskorištavanju maloljetnika. Teško je ocijeniti pravu širinu ovog problema. Pretpostavlja se da u svakom trenutku u svijetu postoji najmanje 100 tisuća Internet stranica na kojima se nalaze sadržaji koji prikazuju seksualno zlostavljanje djece (<http://www.mup.hr/13047.aspx>). Dječji pornografi stječu dopunski materijal kroz kontakt s drugim pedofilima i u djeliću sekunde pedofil može elektronički razmijeniti fotografije, filmove i druge stvari s ostalima (Korajlić, Muharremi; 2011).

Procijenjeno je da postoji između 50.000 i 100.000 pedofila koji su uključeni u tzv. prstenove organizirane pornografije širom svijeta, te da jedna trećina od njih djeluju iz SAD-a (Wortley, Smallbone; 2006). Proizvođači i distributeri ovakvih nezakonitih sadržaja na Internetu ostvaruju velike zarade. Broj web stranica posvećenih dječjoj pornografiji raste, a djeca žrtve su sve mlađa, a fotografije postaju sve više slikovite i sve više nasilne. Opasnost i štetnost proizvodnje i širenja sadržaja dječje pornografije postaje još veća imajući u vidu njihovu povezanost s različitim oblicima seksualnog iskorištavanja djece i maloljetnih osoba.

Osnovna karakteristika ove kriminalne aktivnosti je činjenica da se djeca višestruko viktimiziraju. Djeca se prvenstveno zlostavljaju fizički i seksualno, a drugi put kad se to zlostavljanje javno prikaže ili bude viđeno od strane tko zna koliko drugih osoba. Ova vrsta viktimizacije se može ponavljati do u nedogled sa svakom narednom reprodukcijom, a reproducirati se može na neograničenom broju mjesta putem Interneta i drugih suvremenih sredstava za prijenos podataka.

Pretpostavka je da je jedno od petoro djece koja koriste Internet primilo neželjeni prijedlog ili zahtjev seksualne prirode. On se može odnositi na zahtjev da se nepoznatoj osobi pošalju vlastite fotografije ili video-isječci koji prikazuju dijete golo ili uključeno u najrazličitije seksualne aktivnosti ili pak na prijedlog da se dijete nađe s odraslom osobom radi spolnog odnosa. Rijetko koriste silu, već nagovaranje i potkupljivanje.

Prema iskustvu MUP-a R Hrvatske (Ibid) počinitelji do dječjih fotografija često dokaze izravno od njih samih. Obično se na internetu predstave kao vršnjaci djeteta koje im je cilj, polagano zadobivaju povjerenje, šalju „svoje“ fotografije i traže zauzvrat fotografiju. Potom intenziviraju pritisak na dijete govoreći o zaljubljenosti i tražeći malo „slobodniju“

fotografiju. Nakon, toga upravo tim fotografijama ucjenjuju dijete tražeći još (u eksplicitnim pozama) ili čak susret s djetetom.

Ne postoji jedna vrsta Internet korisnika dječje pornografije, niti jednostavan način za otkrivanje i prepoznavanje počinitelja. Wortley i Smallbone (2006) ističu da korisnici Internet dječje pornografije:

- nisu nužno uključeni i u izravno seksualno zlostavljanje djece. Prije interneta, između jedne petine i trećine ljudi uhićenih zbog posjedovanja dječje pornografije bilo je uključeno i u stvarno zlostavljanje. Prema jednoj studiji osuđeni za seksualno zlostavljanje djece ne moraju nužno tražiti i prikupljati dječju pornografiju, njihov broj je tek oko 10 %.
- mogu doći iz svih sfera života i pokazuju vrlo malo znakova upozorenja. U stvari, korisnici dječje pornografije na internetu će pretežno biti u vezi, zaposlen, imaju IQ iznad prosjeka, visokoobrazovani i nisu u kaznenim evidencijama. Naime, među uhićenima zbog ovih kaznenih djela su i suci, zubari, nastavnici, znanstvenici, rock zvijezde, vojnici i policajci. Ono što govore statistike jest da su uglavnom bijelci, muškarci, između 26 i 40 godina.

Dječja pornografija je materijal koji često može izraditi i sam član obitelji ili djetetov poznanik ili prijatelj s ciljem zadovoljenja svojih seksualnih potreba, ali i zbog prodaje putem Interneta. Takve osobe objavljuju i prodaju slike svoje djece ili ih tjeraju u nekim slučajevima na prostituciju.

Postoje primjeri gdje udruge nudista, na svojim stranicama, objave obnažene fotografije svoje obitelji na kojima se nalaze i njihova djeca (CZND). Te slike, iako nisu snimljene zbog pedofilske namjere, zbog nesavjesnosti roditelja, pedofili mogu koristiti kao seksualnu stimulaciju. Na taj način roditelji neizravno zlostavljaju svoju djecu izlažući ih pogledima milijuna korisnika Interneta. Jedan od takvih primjera jest i reklama za „Mercur osiguranje“ koja se dosta dugo vrtjela u programu televizijskih kuća u Bosni i Hercegovini, a u kojoj se vidi naga, otprilike jednogodišnja, djevojčica koja sjedi ispred ogledala.

Točan broj izvora dječje pornografije na Internetu teško je utvrditi, no nesporno je da su oni svakodnevno sve brojniji. Tom širenju pridonose brojni čimbenici, od kojih treba izdvojiti anonimnost korisnika, te razvoj i razmjernu dostupnost različitih računalnih programa kojima i osobe bez posebnog znanja mogu izraditi i distribuirati nezakonite sadržaje. Na taj način sadržaji nastali ili proizvedeni u jednom dijelu svijeta postaju dostupni velikom broju korisnika u mnogim drugim dijelovima svijeta. Maloljetne

osobe kao žrtve nasilja su najmanje dvostruko viktimizirane. Prije svega samim izvršenjem kaznenog djela-nasilja, a potom i kroz veoma čestu negativnu reakciju socijalne sredine i nerijetko kaznenim postupkom koji se vodi povodom izvršenog kaznenog djela nasilja. Točnije rečeno kroz pogrešnu reakciju organa kaznenog gonjenja. Tada govorimo o sekundarnoj viktimizaciji. Suvremene viktimološke koncepcije ističu i postojanje tercijarne viktimizacije, koja nastaje kao rezultat naknadnog procesa "etiketiranja", i slijedi nakon već doživljene primarne i sekundarne viktimizacije.

Metode distribucije dječje pornografije na Internetu	
Metoda	Način korištenja
Web stranice	Posebne web stranice s dječjom pornografijom mogu se stvoriti ili snimke mogu biti ugrađene u opću pornografiju web stranice. Jedna od strategija distributera, na ovim pretežno privremenim web stranicama, jest reklamiranje na tzv. oglasnim pločama pedofila. Za produljenje postojanja ovih web stranica mogu se dati neutralna imena (npr., odbojka) ili drugi kodovi kako bi prošli screening program. Često sadrže Zip arhivu, za koju se kasnije lozinka objavljuje na oglasnoj ploči. Ove stranice često traže plaćanje kreditnom karticom i lozinku za pristup.
Web camere	Slike zlostavljanja mogu biti emitirane u realnom vremenu. U jednom dokumentiranom slučaju, gledatelji su mogli napraviti on-line zahtjeve za pojedine seksualne aktivnosti koje se provode na žrtvi.
E-mail	Privitke e-pošte ponekad koriste profesionalni distributeri dječje pornografije, ali češće se koriste za dijeljenje fotografija među pedofilima ili su poslani potencijalnoj žrtvi kao dio procesa zavođenja (Grooming*). Ova metoda se smatra rizičnom od strane iskusnih pedofila, jer postoji opasnost slanja e-mailova prikivenim istražiteljima (koji se predstavljaju kao pedofili ili kao potencijalne žrtve).

* Grooming najčešće predstavlja fazu u kojoj se dijete priprema ili na stvarni seksualni čin s odraslom osobom ili na sudjelovanje u proizvodnji dječje pornografije pri čemu zlostavljač zloupotrebljava povjerenje djeteta koje u većini slučajeva ne zna ni u koje će svrhe njegove fotografije ili snimci biti upotrijebljeni, niti kakve će to posljedice imati po njegov daljnji život.

E-grupe	Posebne e-skupine postoje kako bi se omogućilo članovima primanje i dijeljenje pornografskih slika i razmjena informacija o novim web stranicama. Neke od tih skupina se pojavljuju na renomiranim poslužiteljima i brzo budu ukinute kada ih otkriju. Međutim, oni mogu koristiti kodna imena ili skrivati dječju pornografiju među običnom pornografijom.
Newsgroups	Posebne newsgrupe omogućavaju članovima forum u kojem će razgovarati o svojim seksualnim interesima i postavljati dječju pornografiju. Većina komercijalnih poslužitelja blokira pristup tim stranicama. Neki poslužitelji daju pristup do njih, ali korisnik se suočava s rizikom da njegov/njezin identitet bude otkriven bilo zbog plaćanja kreditnom karticom potrebnog za pristup ili putem stalnog snimanja na serveru poslužitelja koje otkriva njegovu /njezinu IP adresu. Međutim, računalno obrazovani korisnik može pristupiti tim skupinama pomoću tehnika koje skrivaju njegovu /njezinu pravu IP adresu.
Oglasne ploče	Oglasne ploče se mogu koristiti za pružanje savjeta onima koji traže dječju pornografiju, uključujući i URL-ove stranica dječje pornografije i ocjene tih stranica. Ove oglasne ploče mogu voditi administratori koji brišu nevažne ili lažne postove.
Chat sobe	Chat soba se može koristiti za razmjenu dječje pornografije i pronalazak potencijalne žrtve. Chat sobe mogu biti zaštićene lozinkom. Otvorene chat sobe izbjegavaju iskusni pedofili, jer su one često pod nadzorom policije i prikrivenih istražitelja.
Peer-to-peer (P2P) mreže	P2P mreže olakšavaju dijeljenje datoteka među korisnicima dječje pornografije. Ove mreže dopuštaju zatvorenim skupinama razmjenu slika.

Izvor: http://www.popcenter.org/problems/child_pornography/1

Dječja pornografija u svim svojim oblicima, koji uključuju i posjedovanje, jedan od krajnjih produkata spolnog zlostavljanja djece i maloljetnih osoba i kao takva predstavlja oblik seksualnog iskorištavanja tih kategorija osoba što je zabranjeno temeljnim međunarodnopravnim dokumentima* kojima se štite njihova prava.

* Konvencija o pravima djeteta, Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta, Stockholmska deklaracija, Konvencija o kibernetičkom kriminalu itd.

Pedofili se koriste dječjom pornografijom ne samo radi seksualne stimulacije već u njima pronalaze i opravdanje za svoje postupke. Osim toga dječja pornografija, stvarna ili virtualna, služi pedofilima kao sredstvo uvjeravanja djece (grooming), potencijalnih žrtava, da s njima stupe u spolne odnose. Brojni su primjeri komunikacije pedofila s djecom u tzv. chat rooms u kojima su djeci upućivane fotografije i filmovi pornografskog sadržaja kako bi ih se uvjerilo da takve aktivnosti nisu ništa neobično niti neprirodno. Prema Babiću (2009) pedofili djecu često poučavaju kako da od roditelja skrivaju ovakve sadržaje. Ta pouka uključuje 4 koraka:

1. Prebaciti datoteku na disketu ili USB
2. Ne držati datoteku u računalu
3. Zamijeniti ime datoteke imenom igrice
4. Zamijeniti ekstenziju datoteke

Treba naglasiti da i sam proces pripremanja djeteta za navedene činove predstavlja vid seksualne zlouporabe i iskorištavanja djeteta, bez obzira što još uvijek nije došlo do stvarnog fizičkog kontakta između zlostavljača i djeteta, najprije zbog toga što se dijete već tijekom procesa izlaže neželjenim pornografskim sadržajima koji ga trebaju „odobrovoljiti“ i „ohrabriti“ da se i samo upusti u nešto slično, a i zbog toga što taj proces ima za epilog stvarni seksualni kontakt (Babić; 2009).

4. ZAKLJUČAK

Ne postoji posebna specifičnost koja bi izravno ukazala na žrtvu, počinitelja ili obitelj u kontekstu seksualnog zlostavljanja djeteta. Bez obzira na formu nasilja i bez obzira na to kada se nasilje desi, seksualno nasilje uvijek ostavlja ozbiljne posljedice na žrtvu. Dugoročne posljedice zlostavljanja su poteškoće u pogledu temeljnog povjerenja u sebe i druge. Seksualni zlostavljači djece uključujući i one koji se služe Internetom kao sredstvom za zadovoljenjem svojih potreba čine kategoriju opasnih kriminalaca sklonih recidivizmu.

Dječja pornografija je vid iskorištavanja djece koji je u moderno doba korištenja interneta sve rasprostranjeniji i teško kontroliran oblik nasilja nad djecom, između ostalog, i zbog brzine širenja informacija elektronskim putem. Opće je priznato da je nemoguće u potpunosti eliminirati dječju pornografiju s Interneta. Međutim, moguće je smanjiti njezinu količinu, otežati pristup, te identificirati i uhititi više ozbiljnih počinitelja. Posebno su zabrinjavajuće tvrdnje da upravo zlostavljana djeca nakon odrastanja preuzimaju obrazac ponašanja svojih zlostavljača.

Loše posljedice zlostavljanja djece mogu izbjeći ili smanjiti ulaganjem u edukaciju različitih stručnjaka, npr. socijalnih radnika, psihologa, liječnika i

pravnik a što bi trebalo rezultirati većim otkrivanjem slučajeva spolno zlostavljane djece i pružanjem djelotvornije zaštite. Osim toga, njihovo zajedničko iskustvo i spoznaje o obilježjima spolnog zlostavljanja omogućile bi kvalitetne i specifične preventivne programe.

LITERATURA

1. Babić V., 2009. Kompjuterski kriminal. Sarajevo: Rabic,
2. Cloud, I., 2002. Pedophilia. Baltimore: Time Magazine,
3. Davison, G. Neale, J.M. 1999. Psihologija abnormalnog ponašanja i doživljavanja, 6. Izdanje. Zagreb: Slap,
4. Derenčinović D., 2003. Dječja pornografija na internetu - o kažnjivosti posjedovanja i virtualnoj dječjoj pornografiji. Zagreb: Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu. vol. 10, broj 1/2003, str. 3-25.
5. Finkelhor, D., 1994. The international epidemiology of child sexual abuse. Child Abuse and Neglect, 18, 5,409-417.
6. Goldman, J. D., 2000. Some methodological problems in estimating incidence and prevalence in child sexual abuse research. Journal of Sex Research, 37, 305-314.
7. Howells, K., 1981. Adult sexual interest in children: Considerations relevant to theories of aetiology, in Cook, M., Howells, K. (eds.), Adult sexual interest in children, Academic Press, London, 55-94.
8. http://www.cnzd.org/site2/index.php?option=com_content&view=article&id=105:internet-i-pedofilija&catid=38:roditelji&Itemid=82
9. <http://www.informationweek.com/news/60400181>
10. <http://www.mup.hr/13047.aspx>
11. http://www.popcenter.org/problems/child_pornography/
12. <http://www.recordonline.com/archive/2003/01/12/bgpedoph.htm/>
13. Korajlić N., Muharremi D., 2011. Heuristička kriminalistika. Kiseljak: Univerzitet u Travniku, Pravni fakultet,
14. Kovčo, I., 1998. Organizirani kriminalitet, pedofilija i prostitucija, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 5,2, 641-679.
15. Majdak M., 2005. Opasnosti od pedofilije, Regionalna konferencija, Zagreb,
16. Modly, D., 1999. Kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa na štetu djece i maloljetnika -uloga stvarnih dokaza. Zagreb: MUP RH.
17. Odeljan R., 2009. Način počinjenja seksualnih delikata na štetu djece. Zagreb: Policija i sigurnost 18, 2; str. 155-165.
18. Sesar K., 2009. Spolno zlostavljanje djece. Zagreb: Ljetopis socijalnog rada, 16 (3), 615-633 str.
19. Vranić, A., Karlović, A. & Gabelica, D., 2002. Incidencija zlostavljanosti u djetinjstvu na uzorku zagrebačkih studenata. Suvremena psihologija, 5 (1), 53-68.